

Reactie WIVO - World Animal Protection Nederland

20 december 2024

World Animal Protection Nederland verwelkomt nationale wetgeving inzake passende zorgvuldigheid voor bedrijven op het gebied van duurzaamheid. World Animal Protection Nederland is echter teleurgesteld dat de minister met dit wetsvoorstel ervoor kiest om af te wijken van de hernieuwde richtlijnen (2023) van de OESO – de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling –, waar dierenwelzijn nadrukkelijk is opgenomen. In Nederland is een duidelijke maatschappelijke en politieke behoefte om het welzijn van dieren in wetgeving en beleid nadrukkelijker te beschermen. Een voorbeeld hiervan is de recent aangenomen gewijzigde Wet dieren die voorschrijft dat Nederlandse boeren in 2040 hun bedrijf dusdanig hebben ingericht dat deze voldoet aan de leidende principes van een dierwaardige veehouderij¹. Ook in de IMVO-convenanten vormde dierenwelzijn vanaf het begin een vanzelfsprekend onderdeel.² Mede in dat licht vindt World Animal Protection NL het een gemiste kans om dierenwelzijn in dit wetsvoorstel niet mee te nemen. Juist in tijden waarin het toekomstperspectief van Nederlandse boeren in het gedrang is, is een gelijk speelveld creëren essentieel.

Dierenwelzijn als onderdeel van duurzaamheid en MVO

Onverantwoordelijk gedrag door bedrijven in dierlijke industrieën heeft geleid tot ernstige gevolgen voor dieren, mensen en het milieu. Het verband tussen dierenwelzijn en duurzame ontwikkeling wordt goed geïllustreerd door ketens die hun producten afnemen vanuit de intensieve landbouw: sterk geïndustrialiseerde productiesystemen hebben verwoestende effecten, niet alleen op het welzijn van landbouwhuisdieren, maar leiden ook tot hoge niveaus van water-, lucht- en bodemverontreiniging en ontbossing, als gevolg van de groeiende behoefte aan veevoer en grasland – en levert daardoor een belangrijke bijdrage aan klimaatverandering en biodiversiteitsverlies.

Verbeterd dierenwelzijn komt ook de menselijke gezondheid ten goede, niet in de laatste plaats doordat het helpt het gebruik van antibiotica in dierlijke productiesystemen te verminderen, en daarmee

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/kst-35746-16.html>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2014/09/01/mvo-sector-risico-analyse>

antibioticaresistentie tegen te gaan. Niet voor niets staat in de EU-Richtlijn 2024/1760 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid de gezondheid en het welzijn van dieren expliciet genoemd en het One Health-principe nadrukkelijk vermeld. Voldoende aandacht besteden aan de gezondheid en lange-termijn inzet van productiemiddelen is essentieel voor duurzaamheid, en dit is niet anders als voor die productiemiddelen dieren worden gebruikt.

Veel landen, waaronder Nederland, erkennen dat dieren geen dingen zijn en er dus impliciet of expliciet andere voorwaarden voor productie en handel zouden moeten gelden. Zo bepaalt Artikel 13 van het Verdrag betreffende de werking van de EU dat wegens het feit dat dieren voelende wezens zijn, ten volle rekening gehouden moet worden met de eisen voor hun welzijn (zie onder). In de EU-Richtlijn 2024/1760 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid staat de gezondheid en het welzijn van dieren expliciet genoemd (art.13 en art.35)

Gepaste zorgvuldigheid

Veel bedrijven realiseren de maatschappelijke rol die ze hebben naast het winstoogmerk, en meer en meer bedrijven gebruiken de UNGP's en de hernieuwde OESO-Richtlijnen³ voor multinationale ondernemingen. Zoals u weet is Nederland verplicht deze te promoten en de implementatie ervan te bevorderen met beleid. Deze richtlijnen schrijven voor om gepaste zorgvuldigheid, te gebruiken als de methodiek om mensenrechtenschendingen, milieuvervuiling en risico's ten aanzien van dierenwelzijn in kaart te brengen, prioriteren en aan te pakken in waardeketens. De hernieuwde richtlijnen van de OESO voor multinationale bedrijven zijn hét gezaghebbende instrument voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven. De richtlijnen stellen dat een dier een goed welzijn ervaart als het gezond is, comfortabel, goed gevoed en veilig is, niet lijdt aan onaangename toestanden zoals pijn, angst en leed, en in staat is gedragingen te vertonen die belangrijk zijn voor zijn fysieke en mentale toestand.

Huidig kader dierenwelzijn

Verdrag van Lissabon

Het Verdrag van Lissabon⁴ dat in 2009 in werking trad, wijzigde het 'Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie' (VWEU), en bevestigde het de erkenning dat dieren wezens met gevoel zijn. Artikel 13 stelt dat: *"Bij het formuleren en uitvoeren van het beleid van de Unie op het gebied van landbouw, visserij, vervoer, interne markt, onderzoek en technologische ontwikkeling en ruimtevaart, dienen de Unie en de lidstaten, **aangezien dieren wezens met gevoel zijn, ten volle rekening te houden met de welzijnseisen van dieren**, met inachtneming van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen en gebruiken van de EU-landen die met name betrekking hebben op religieuze riten, culturele tradities en regionaal erfgoed."*

³ <https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT>

EU-Verordeningen

Dierenwelzijnswetgeving in Europe behoort tot een van de meest progressieve kaders voor de behandeling van dieren ter wereld. De vorige maar ook de huidige Europese Commissie heeft aangegeven dat er ingezet wordt op een herziening van de EU-dierenwelzijnswetgeving. World Animal Protection Nederland verwacht ambitieuze normen in deze wetgeving, mede vanwege het EU-burgerinitiatief 'Stop de kooien' en de toezegging van de oude en huidige Europese Commissie om huisvestingssystemen gebaseerd op kooien uit te faseren⁵. De Europese Commissie heeft aangekondigd de voorstellen daarvoor in 2026 openbaar te maken.

Op dit moment lopen de onderhandelingen over de herziening van de Verordening welzijn en traceerbaarheid van honden en katten en de herziening van de Verordening dierenwelzijn tijdens transport⁶. Verder zijn de volgende richtlijnen van kracht:

- Richtlijn 98/58/EG stelt minimumnormen vast voor het houden en hanteren van landbouwdieren⁷. EU-landen moeten regels vaststellen om ervoor te zorgen dat de eigenaars of houders van dieren toezien op het welzijn van hun dieren en ervoor zorgen dat die dieren niet onnodig aan pijn of leed worden blootgesteld, en dat hen geen onnodig letsel wordt toegebracht.
- Richtlijn 98/58/EG is algemeen, daarnaast zijn er specifieke richtlijnen voor varkens, kalveren, leghennen, vleeskippen, transport en slacht.
- Richtlijn 2010/63/EU⁸ betreffende dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt, is stevig gebaseerd op het principe van de "Drie R's" - het gebruik van dieren vervangen, verminderen en verfijnen.

Europese handelsverdragen

Ook in handelsverdragen met andere regio's wordt aandacht gevraagd voor goede standaarden als het gaat om dierenwelzijn. In 2002 werd dierenwelzijn voor de eerste keer opgenomen in een bilaterale EU-overeenkomst met Chili⁹. Sindsdien heeft de Commissie geprobeerd om het op te nemen in de meeste internationale handelsovereenkomsten¹⁰, om wereldwijde convergentie op het gebied van dierenwelzijn te bewerkstelligen.

Er is echter gebleken dat het opnemen van dit soort 'waarden' in handelsverdragen in een eerder vage formulering en zonder handhavingsmechanisme niet lijkt bij te dragen aan de effectieve naleving van dergelijke waarden door de handelspartners van de EU. Daarnaast heeft de Commissie nog geen bevoegdheden gekregen om tegenmaatregelen op te leggen in het geval dat een

⁵ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-welfare/eci/eci-end-cage-age_en

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/12/22/kamerbrief-inzake-informatievoorziening-over-nieuwe-commissievoorstellen>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31998L0058&from=NL>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:276:0033:0079:en:PDF>

⁹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/december/tradoc_151962.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/international-activities_en

vrijhandelsovereenkomst partner haar duurzaamheids-verbintenissen schendt¹¹. Nu er een handelsakkoord Mercosur is afgesloten (hoewel nog niet geratificeerd) is er een reële dreiging van toekomstige import van onduurzame en dieronvriendelijke producten die Europa en Nederland binnen gaan komen wat de inkomenspositie de Nederlandse boer en keten ondermijnt en leidt tot een netto toename van dierenleed. Er zal dus naar andere manieren gezocht moeten worden om hogere normen die gelden op de Europese en Nederlandse markt ook te laten gelden in toeleveringsketens naar Nederland.

Naleving verbeterd en gelijk speelveld voor ondernemers

De WIVO zal er ook voor zorgen dat de veelal hogere normen die gelden voor bedrijven die opereren op de Nederlandse markt ook zullen gaan gelden voor bedrijven die willen exporteren naar de Nederlandse markt. De verantwoordelijkheid voor de naleving van wetten zal komen te liggen bij de importeurs van producten. Het is de verwachting dat deze importeurs wettelijke kaders zullen checken en verwachtingen zullen neerleggen bij hun ketenpartners, waardoor wettelijke naleving, en het verhogen van standaarden waaronder productie plaats vindt, (deels) door importeurs georganiseerd zal gaan worden. Daarmee zal en de naleving verbeterd worden, en er zal een gelijk(er) speelveld komt voor sectoren die gebruik maken van dieren.

Concluderend

Het is belangrijk om dierenwelzijn te erkennen als een onderdeel van duurzaamheid en MVO, en dienovereenkomstig actie te ondernemen¹². Opname van dierenwelzijn als risico/thema binnen de WIVO voor gepaste zorgvuldigheid voor maatschappelijk verantwoord ondernemen de huidige legale status die dieren ondervinden niet ondermijnen, maar naleving, handhaving en opvolging van het bestaande wettelijke kader vergemakkelijken. Daarnaast zal het leiden tot een gelijk(er) speelveld tussen bedrijven in de EU en daarbuiten.

Uiteindelijk gaat Due Diligence over het adresseren van maatschappelijke risico's, niet zozeer over de naleving van wetgeving. De Due-diligence-wetgeving zal van bedrijven verwachten dat ze risico's, aangewezen op basis van maatschappelijke standpunten (niet huidige wet- en regelgeving), in kaartbrengen en adresseren. Dus los van wetgeving of de vraag of dieren een voldoende legale status hebben in het huidige wettelijk kader, gaat het er bij due diligence om dat bedrijven gevraagd wordt om relevante maatschappelijke risico's in hun waardeketens in beeld te krijgen en aan te pakken. Verbeterd dierenwelzijn bewerkstelligen is daar integraal onderdeel van.

¹¹ Kamerstuk Wetenschappelijk factsheet kennisagenda: EU vrijhandelsverdragen
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2022Z04177&did=2022D08543>

Voor de overige zaken sluit World Animal Protection Nederland zich aan bij het commentaar van MVO Platform.